

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİMİNSANİ ÖYKÜLERİ"

Benjamin
Franklin

1706 - 1790

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

1718, Boston, Amerika. Franklin kardeşler kırlarda dolaşırken şiddetli bir yağmura yakalanırlar.

Abi, sırsıklam olacağız.
Şu ağacın altına sığınsak ya!

Olmaz Benjamin,
yıldırımları görmüyor musun?
Ya biz altındayken biri
ağaca düşerse?

Kocaman arazi, düşe düşe
o ağaca mı düşecek canım bu yıldırım!
İslanacaklarına, girsinler altına işte!..

Dur bakalım, belli ki
bir bildiği var Benjamin'in abisinin.

Sığındıkları ahırda ağabeyi Benjamin'e, fırtınada ağaçtan neden uzak durduklarını anlatır...

Adams'ların çiftliğindeki
koca ağacı hatırlıyor musun?

Hani şu
kapkara olan mı?

Evet. Birkaç yıl önce
böyle bir fırtınada üzerine
yıldırım düşüp yandığı
için kapkara o işte!

Neden yere değil de
o zavallı ağaca düşmüş
acaba?

Gulp!
Bir daha ağaca
çıkarsam...

O göbekte
zor çıkarsın zaten.

Benjamin evde saatlerce fırtınayı, ağaçları, toprağı ve yıldırımı düşünür.

Abi, o ağaç, çevresindeki
her şeyden daha yüksekti,
değil mi?

Uyu artık Benjamin,
yarın matbaada çok işimiz
var.

Mışıl mışıl uyumak varken
düşündüğü şeye bak!

Merak ediyor çocuk canım,
ne var bunda?

Çok kalabalık bir ailenin çocuğu olan Benjamin Franklin, ekonomik güçlükler nedeniyle 12 yaşında okulu bırakmak zorunda kalmıştır. Neyse ki bir matbaayı yöneten ağabeyine yardım ederken bol bol okuma olanağı bulur.

Benjamin!
Okumayı bırak da, şu gazeteleri
taşıyama yardım et!

Hemen abiciğim.

Haydi canım haydi!
Kütüphane değil orası!

Ya, çocuk öğrenmeye aç.
Nerede ne bulsa okuyor işte!

Matbaada çalıştığı yıllar boyunca Benjamin Franklin kendini geliştirir ve bir süre sonra basımını üstlendikleri gazetelere yazılar yazmaya başlar. Yaşadıklarını, gördüklerini bir mantık süzgecinden geçirerek anlamaya çalışma alışkanlığı, hızlı düşünme becerisi ve yaratıcılığı, kısa zamanda severek okunan bir yazar olmasını sağlar.

Birkaç yıl sonra ağabeyinin yanından ayrılıp Philadelphia şehrine yerleşir ve ülkenin o dönemde en çok okunan gazetelerinden birini kurar. Artık bilim, felsefe ve politikada söz sahibi, toplum içinde saygın bir kişidir.

Kendisi öğrenimini sürdürme şansı bulamamış olsa da Benjamin Franklin, o yıllarda bağımsızlık peşinde koşan ülkesinde üniversitelerin kurulması için çabalar.

Yurttaşlarım, kentimize bir an önce bir üniversite kazandırmalıyız.

Politikacı mı oldu bu şimdi yani? Hani bilimsanıydı!

Hem bilimsanı, hem de ulusunun gelişmesinde bilimin taşıdığı önemin farkında olan bir devlet adamı diyelim.

Franklin'in bilime, özellikle de elektriğe ilgisi giderek artmaktadır. 1751 yılında bu konuda bildiklerini derlediği bir kitap yazar.

Aa! Peynir bak, Benjamin Amca kuş tüyüyle yazıyor!

Evet. Tükenmez kalem bulunmasına daha çok var elbette.

Benjamin, küçüklüğünden beri kaynağını anlamaya çalıştığı şimşek ve yıldırımların, o yıllarda henüz pek az insan tarafından bilinen "elektrikle" ilişkili olduğundan kuşkulmaktadır. Bu kuşkuyu doğrulamak için fırtınalı bir günde, bilim tarihinin en ünlü deneylerinden birini yapar:

Eğer düşündüğüm doğruysa, yıldırım uçurtmama düşecek ve...

Bilimle ne ilgisi var canım! Bal gibi uçurtma uçuruyor işte!

Deney yapıyor, deney!

Ve düşündüğü gerçekleşir. Elektrik akımı, uçurtmanın nemli sicimi üzerinden Benjamin'in metal anahtarına ulaşır.

Kaç Peynir'ciğim kaç! Çıldırmış bu Benjamin Amca!

Dur Simit, dur! Nereye gidiyorsun?

Franklin elbette bu deneyden insanlığa yarar sağlamanın yolunu bulur. Yüksek yapıların yıldırımlardan zarar görmesini önleyen bu buluşuna "paratoner" adını verir.

Hmmm!

Ya! Şimdi "Hmmm" dersin elbette.

Kişi sonsuza dek hatırlanmak istiyorsa, ya okunmaya değer şeyler yazmalı ya da yazılmaya değer şeyler yapmalı.

Benjamin Franklin bir bilimsanı ve düşünür olarak bilime ve tüm insanlığa katkılarını yaşamı boyunca sürdürdü. Çalışmaları ve düşünceleri kendisini izleyen biliminsanlarına ışık tuttu. Bugün hepimizin bildiği "eksi," "artı," "şarj," "iletken" gibi birçok elektrik terimini tanımlayıp adlandıran kişi Franklin'dir. Bilime hizmetleri kadar devlet adamı kişiliğiyle de tanınan Benjamin Franklin, Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluşunda en çok emeği geçen insanlardan biridir.

Güzel söylemiş Benjamin Amca!..

Güzel de, daha tehlikeli bir deney yapmadan çıkalım bu sayfadan bence!